

ПЕРСПЕКТИВНА СИСТЕМА РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИМИ ТЕРИТОРІЯМИ В УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТАХ

ТЬОРЛО В.О., ТЬОРЛО В.В.

*Київський університет імені Тараса Шевченка,
м. Київ, Україна*

Perspective for the development of nature-protected areas and organization of the regional system of their management in the Ukrainian Carpathians have been studied.

Перспективні моделі розвитку природно-заповідних територій Українських Карпат передбачають розширення існуючих об'єктів, створення нових національних парків, заповідників та інших природно-заповідних установ і об'єднання їх у цілісну систему за допомогою мережі екологічних коридорів [4]. Це створить передумови для формування в межах Українських Карпат регіональної природно-заповідної системи як важливої складової частини транскарпатського природно-заповідного поясу.

Зокрема, в наш час Карпатський біосферний заповідник (КБЗ) разом із Карпатським, Синевирським і Вишницьким національними природними парками утворюють заповідні осередки - своєрідні вузли регіональної природоохоронної мережі Українських Карпат.

В подальшому, як вважають вчені та спеціалісти з даних питань, доцільно доповнити мережу природоохоронних територій в межах України і особливо в прикордонних зонах, поєднавши їх також екологічними коридорами.

Для низькогірно- та середньогірно - скибових ландшафтів Бескид пропонується створити національний природний парк "Сколівські Бескиди" [5] та ландшафтний парк "Верхньодністровські Бескиди", що сприятиме також посиленню рекреаційної ролі даного регіону і формуванню в ньому транскордонної Саянсько - Дністровської рекреаційно - природоохоронної зони. До складу останньої ввійдуть проєктовані регіональні ландшафтні парки "Верхів'я Сяну" і "Верхньодністровські Бескиди" (від України) та ландшафтний парк "Долина Сяну" (від Польщі).

У Горганах базовими елементами будуть Карпатський національний природний парк та пропонувані Горганський заповідник, Мізунський і Гутинський регіональні ландшафтні парки, а також існуючі в наш час заказники Яйківський, "Садки", "Джурджійський" [6].

Покутсько-Буковинські Карпати будуть репрезентувати створений Вишницький національний природний парк та два пропонувані ландшафтні парки - Косівський і Сирецький.

Для Вулканічних Карпат, де переважає середньогірно-давньовулканічний вид ландшафтів, розвиток природно-заповідних установ пропонується розпочати із формування Перечинського, Полянського, Шаянського, Виноградівського та Хустського ландшафтних парків, які мають значні перспективи рекреаційного освоєння.

Важливе значення для удосконалення територіальної структури та організації функціонування регіональної природно-заповідної системи в цілому має створення ефективного її управління.

Основними елементами регіональної системи управління природно-заповідними територіями в межах Українських Карпат можуть бути регіональна рада управління та науково-технічна рада при ній, відділи - установ природно-заповідного фонду регіону; науки, освіти, регіональних та міжнародних зв'язків; рекреації, туризму та економіки заповідної справи; збереження земельних угідь, ландшафтів, біорізноманіття та моніторингу; екологічний.

До складу ради управління повинні входити голова (доцільно, щоб це був керівник головної в регіоні природоохоронної установи, на базі якої буде функціонувати регіональна система управління), його заступник, начальники обласних держуправлінь екобезпеки Карпатських областей, представник Головного управління національних природних парків і заповідної справи Міністерства екобезпеки України (краще, щоб це був заступник начальника Головного управління або ж один із начальників відділу науки, освіти та міжнародних зв'язків чи відділу розвитку заповідної справи), а також директори установ природно-заповідного фонду загальнодержавного, регіонального та міждержавного рівня.

- Склад науково-технічної ради формується із провідних вчених та спеціалістів з питань охорони і збереження природного середовища в регіоні та організації заповідної справи, а також директорів природоохоронних установ та їх заступників з наукової роботи.

Функціональні відділи комплектуються висококваліфікованими спеціалістами з відповідних питань, які мають досвід практичної роботи

в установах природно-заповідного фонду, бажано місцевого та загальнодержавного рівня.

Слід зазначити, що витрати на фінансове забезпечення функціонування регіональної системи управління будуть незначними. Це обумовлено, перш за все, тією обставиною, що регіональна рада управління та науково-технічна рада складаються з посадових осіб інших установ, а, по-друге, спеціалісти функціональних відділів, за незначним винятком, теж є працівниками відповідних підрозділів головної природоохоронної установи регіону та обласних дежурств. За умови забезпечення високотехнічною оргтехнікою, додаткові витрати на управління будуть пов'язані в основному із забезпеченням більш тісного зв'язку (як особистого, так і за допомогою технічних засобів) між установами та організаціями природно-заповідного фонду. Обсяги витрат можуть бути збільшені при налагодженні тісної співпраці між окремими установами природно-заповідного фонду, лише на заробітну плату кількох референтів та технічних секретарів.

Формування регіональної системи управління природно-заповідного фонду Українських Карпат дозволить підвищити рівень співпраці різних природно-заповідних установ, що в кінцевому підсумку буде сприяти збереженню унікальної природи регіону та зростанню їх позитивного впливу на прилеглі території.

Література

1. Антосяк В.М., Годованець Б.Й., Довганич Я.О. та ін. Збереження природного різноманіття Закарпаття шляхом оптимізації природно-заповідного фонду регіону // Стійкий розвиток сільського господарства та збереження біорізноманіття. - Ужгород, 1996. - С. 25 -27.

2. Брусак В.П., Зінько Ю.В., Кравчук Я.С. Проблеми формування регіональної системи природоохоронних територій Українських Карпат // Екологічні основи оптимізації режиму охорони і використання природно-заповідного фонду: Тез. доп. - Рахів, 1993. - С. 10 -11.

3. Гамор Ф.Д. В інтересах регіону та держави // Зелені Карпати, № 3 - 4, 1995. - С. 6 - 16.

4. Зінько Ю.В., Брусак В.П., Кравчук Я.С., Антосяк В.М., Довганич Я.О., Чумак В.О., Годованець Б. Й. Перспективи розвитку природно-заповідної мережі Українських Карпат // Біорізноманіття Карпатського біосферного заповідника. - К., 1997. - С. 418 - 427.

5. Стойко С., Гадач Е., Шимон Т., Михалик С. Заповідні екосистеми Карпат. - Львів: Світ, 1991. - 248 с.

6. Стойко С.М. Карпатам - запеніти вічно. - Ужгород: Карпати, 1977. - 174с.